

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016281507

Дата перевірки:
25.05.2024 07:44:40 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
25.05.2024 07:46:30 EEST

ID користувача:
100011301

Назва документа: Драгун

Кількість сторінок: 16 Кількість слів: 3872 Кількість символів: 29131 Розмір файлу: 39.23 KB ID файлу: 1016074277

46.3% Схожість

Найбільша схожість: 17.2% з Інтернет-джерелом (<https://ep3.nuwm.edu.ua/18938/1/07-03-169%D0%9C.pdf>)

45.4% Джерела з Інтернету 169 Сторінка 18

19% Джерела з Бібліотеки 35 Сторінка 19

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

РОЗДІЛ 1. НАСИЛЛЯ НАД ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ ЯК СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНА ПРОБЛЕМА

1.1 Визначення понять

Старість – закономірно наступаючий заключний період вікового індивідуального розвитку (онтогенезу) [25, С. 62-63].

Старіння – який протікає у результаті наростаючого з віком пошкодженої дії зовнішніх і внутрішніх факторів і веде до недостатності фізіологічних функцій організму [25, С. 62-63].

Англійській геронтолог А. Комфорт визначає старіння як процес який з часом збільшує вірогідність смерті, що пов'язаний з поступовим зниженням адаптації до внутрішнього та зовнішнього середовища після репродукції і підвищенням вірогідності смерті від випадкових факторів.

Для об'єктивнішого розуміння старіння його можна розглядати як процес, що складається з трьох компонентів:

- **біологічне старіння** - зростання вразливості організму і підвищена ймовірність смерті;

- **соціальне старіння** - зміна партнерів поведінки, статусів, ролей;

- **психологічне старіння** - вибір способу адаптації до процесів старіння, нових стратегій подолання труднощів [10, С.128-129].

Насилля — це дії, які чиняться однією (або декількома) особами й характеризуються такими ознаками:

- здійснюються свідомо, спрямовані на досягнення певної мети;
- завдають шкоду (фізичну, моральну, матеріальну тощо) іншій особі;
- порушують права й свободи людини;
- той, хто здійснює насилля, має значні переваги (фізичні, психологічні, адміністративні тощо), це унеможливує ефективний захист жертви насилля

Фізичне насильство — навмисне нанесення травм і/або ушкоджень дитині, які викликають складні (потребуючі медичної допомоги) порушення фізичного, психічного здоров'я, відставання в розвитку; а також залучення дитини у вживання алкоголю, наркотиків, токсичних речовин.

Психологічне (емоційне) насильство є стрижнем усіх видів насильства й зневаги стосовно дітей. Багато дослідників вважають, що психологічні особливості жертв фізичного й сексуального насильства обумовлені не стільки фізичними травмами, скільки насильством над **ОСОБИСТІЮ**. Як самостійна форма жорстокого поводження з дітьми, психологічне насильство стало прийматися в увагу наприкінці 70-х - початку 80-х років. Зараз практично всі фахівці, що займаються проблемою, вважають, що психологічне насильство як таке зустрічається набагато частіше, ніж прийнято думати, і що його вплив більш руйнівний для дитини порівняно із фізичним і навіть сексуальним насильством.

Сексуальне насильство - будь-який вид домагання, що виражається як у формі нав'язаних сексуальних доторкань, сексуального приниження, так і у формі зґвалтування, інцеста. В останньому випадку професіонали вказують на труднощі в оп ределении реальної жертви, оскільки більшість людей, з вершаюощих насильство над старими, у дитинстві піддавалися сек суальному переслідуванню з боку батьків, а тепер про сплив "обмін ролями".

Медичне насильство - недбалість і несвоєчасність, виявлені при видачі ліків, навмисні передозування лікарського препарату або, навпаки, навмисна відмова хворому в одержанні необхідних ліків [13, С. 108-117].

1.2 Люди похилого віку як соціально-незахищена ланка суспільства

В пенсійний період життя людина помітно втрачає фізичну силу, енергійність, погіршується її здоров'я та психофізіологічні показники. Знижується функціонування судинної та імунної систем, еластичність тканин організму. Шкіра стає твердішою, чутливішою до подразнень. Стара людина адаптує свою поведінку до фізіологічних обмежень.

Про початок старіння людини свідчить припинення трудової діяльності, обмеження системи соціальних відносин. У більшості дорослих вихід на пенсію мало змінює задоволеність життям. У деяких сім'ях набуває вищої значущості сімейне життя, особливо, якщо чоловік працює, а дружина вже на пенсії. Припинення роботи теж сприймається позитивно. Однак частина пристарілих людей опиняється перед проблемою залежності від інших людей.

Кожна людина по-своєму долає період старості, що зумовлене генетичними та особистісними чинниками, статевою належністю, способом життя на попередніх етапах, атмосферою в родині, соціально-економічною ситуацією в країні.

Старіння людей є одним з основних показників демографічної ситуації в країні. Для України характерна тенденція до зменшення народжуваності і з'явилася тенденція до скорочення тривалості життя.

Отже, старість є віковим етапом (у деяких людей досить тривалим), який завершує життя. Для нього характерні фізіологічні обмеження, зміни в усіх сферах особистості [20, С. 145-151].

Зі старістю пов'язані і специфічні зміни в емоційній сфері людини, які проявляються в некерованому посиленні мимовільних реакцій (сильному нервовому збудженні), схильності до безпричинного суму, сльозливості. У більшості людей з'являється тенденція до ексцентричності (дивацтва), знижується чутливість, здатність знаходити вихід зі складних ситуацій, вони часто заглиблюються у свої думки, переживання, тривоги.

На схилі літ люди рідше переживають радість, здивування, багато з них втрачає почуття гумору, інтерес, допитливість. Вони часто відчувають тривогу, пов'язану з очікуванням смерті, із захворюваннями, самотністю, фізичною неспроможністю. Їх тривога, як правило, не має конкретної причини. У ній страх поєднується з гнівом, почуттям вини, соромом. Страх може бути зумовлений фізіологічними процесами в організмі, усвідомленням життєвих небезпек, що реально загрожують людині. Прояви ображеності

здебільшого є емоційною реакцією на несправедливе ставлення до себе, незаслужане приниження власної гідності.

Часто людина відчуває сум, який є породженням пережитого горя, самотності, хвороби, розчарування у житті, втрати значущої людини, перспективи. Сум супроводжується зумовленою звуженням кровоносних судин загальмованістю рухів. Складні переживання змушують її оглянутися, по новому відчувати цінність життя, кожного прожитого дня і навіть години.

Нудьга і пов'язаний з нею стан монотонії (зниження загального рівня активності) виникає у зв'язку з відсутністю яскравих сенсорних вражень, спричиненою послабленням слуху, зору та інших видів чутливості; інтелектуальною пасивністю, зумовленою зниженням рівня інтелекту та мотивації пізнавальної діяльності; руховою пасивністю, спричиненою зниженням фізичних можливостей організму.

З певного віку непересічною цінністю для людини стає сім'я, для єдності і благополуччя якої вона живе і працює, обстановка в якій може додавати їй сил і відчуття усіх барв життя або пригнічувати, кидати її в депресивні стани. Особливо важливе значення має сім'я для людей похилого віку, хоч багато з них зустрічають свою старість самотніми.

Слід сказати, що старі люди більше прагнуть активної взаємодії з членами сім'ї, а усамітнення забезпечує їм особистісну свободу. Сім'я для них є опорою. Однак не завжди сім'я здатна вирішувати їхні проблеми. Нерідко опікуни є також уже не молодими людьми (одне із подружжя) або людьми зрілого дорослого віку (діти). Їх переслідують свої проблеми, в багатьох ослаблене здоров'я. Тому інколи люди старого віку відчувають розчарування через нереалізовані сподівання, що може зруйнувати стосунки в родині.

У зв'язку зі зниженням рівня народжуваності літні люди мають менше родичів, від яких можуть очікувати підтримки. В такому разі їхнє становище значною мірою залежить від рівня пенсійного забезпечення та добробуту в державі.

Великою радістю на старості є онуки і правнуки. У багатьох бабусь і дідусів налагоджуються з ними дружні стосунки. Ці стосунки часто відіграють домінуючу роль у спонукальній сфері людей похилого віку, дають їм відчуття особистісного та сімейного оновлення, вносять різноманітність у їхнє життя, надають йому сенсу, є ознакою довголіття, яким можна гордитися. Дідусі і бабусі виконують важливі соціальні ролі, які мають різну мотиваційну спрямованість :

1. Присутність. Зумовлена прагненням бабусі і дідуся створити спокійну обстановку, особливо за наявності загрози розпаду сім'ї;

2. сімейна «національна гвардія». Деякі бабусі і дідусі охоче беруть активну участь у житті родини, віддаючи себе вихованню підростаючого покоління;

3. арбітри. Бабусі і дідусі прагнуть зберегти сімейні духовні цінності, підтримувати цілісність, спадкоємну єдність родини, намагаються владнати конфлікти між своїми дорослими дітьми і внуками;

4. зберігачі сімейної історії. Багато бабусь і дідусів, дбаючи про наступність між поколіннями, передають онукам сімейну спадщину і традиції [20, С. 145-151].

На сьогодні в Україні створено систему законодавства щодо соціального захисту літніх людей. Соціальна політика держави сьогодні зорієнтована на реалізацію конституційних прав щодо людей похилого віку на соціальний захист. Однією із стратегічних цілей на найближчу перспективу є досягнення не тільки відчутного поліпшення матеріального становища та умов життя громадян похилого віку, але й надання їм можливості якомога довше жити повноцінно на користь суспільства.

Зараз в Україні створено систему законодавства щодо соціального захисту літніх людей. Законодавчі акти спрямовані на підтримку громадян похилого віку, повернення їх до самостійного повноцінного життя. До них належить ціла низка законів, зокрема:

1) „Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших

- громадян похилого віку в Україні”;
- 2) „ Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту;
- 3) „Про соціальний захист дітей війни”;
- 4) „Про жертви нацистських переслідувань”;
- 5) „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”;
- 6) „Про соціальні послуги”;
- 7) „Про реабілітацію інвалідів в Україні”.

1.3. Насильство над людьми похилого віку - комплексна проблема сучасності

Жорстоке поводження з людьми похилого віку має на увазі кілька форм наруги над людьми похилого віку з боку людини, що здійснює догляд за літньою людиною, його членів родини, дружина/дружини або друзів.

Категорії жорстокого поводження з людьми похилого віку

Виділяють три окремих категорії протиправного поводження з людьми похилого віку:

Побутове насилля звичайно відбувається будинку в літньої людини або в будинку людини, що здійснює за ним догляд. Порушником часто є родич, близький друг або оплачений компаньйон.

Жорстоке поводження в установах закритого типу має місце в таких установах, як будинок пристарілих, притулок або медико-соціальні установи. Порушник несе фінансове або контрактне зобов’язання здійснювати догляд за літньою людиною.

Недбалість - це поводження літньої людини, що загрожує його або її власному здоров’ю й безпеці. Самозапускання включає випадки, коли літня людина відмовляється або не може забезпечити себе нормальним харчуванням, водою, одягом, притулком, персональною гігієною, медикаментами й мірами безпеки.

- Акти жорстокого поводження з людьми похилого віку.

- Жорстоке поводження з людьми похилого віку включає.

- Акти фізичного насильства, такі як удари, побої, штовхання, тряска, ляпасу, підпал, задуха. Неправильне використання медикаментів або фізичні обмеження, насильницька годівля й будь-яке фізичне покарання також є прикладами жорстокого поводження.

Примусові полові контакти або полові контакти з людиною, що не в змозі дати згоди. Це включає небажані дотики й всі типи зазіхань сексуального характеру, такі як зґвалтування, протиприродні полові зносини, примусова нагота й фотографії сексуального характеру.

Емоційна або психологічна образа, наприклад лайка, образи, погрози, залякування, приниження й насилля.

Зневага обов'язками, наприклад не надання людині їжі, одягу, особистого простору або інших необхідних речей, таких як медичного відходу або медикаментів. Також це включає несплату за послуги будинку пристарілих, надаваній літній людині, за який ви несете юридичну відповідальність [20, С. 26-49].

Людина, що несе фізичну іл юридичну відповідальність за літню людину, кидає його або залишає одного.

Незаконне використання фінансів і майна літньої людини. Це включає підроблення його підпису, крадіжку його грошей, або обман людини з метою підписання документів на передачу грошей або майна.

Насилля над людьми похилого віку - це комплексна проблема, який сприяє багато факторів.

Фактори ризику жорстокого поводження з людьми похилого віку. Фактори ризику включають:

- Домашнє насильство над літньою людиною. Часто порушником стає чоловік.

Особисті проблеми людей, які здійснюють догляд ха людьми похилого віку. Люди, які ображають людей похилого віку (особливо їхні дорослі діти),

часто залежать від дорослих у фінансовому й іншому планах. Часто причиною стають їх особисті або розумові проблеми. Ризик підвищується, якщо такі дорослі діти живуть зі своїми родителями.

- Соціальна ізоляція. Члени родини, які живуть із людьми похилого віку, мають можливість жорстоко з ними звертатися й часто намагаються ізолювати їх від інших людей, щоб ніхто не довідався про наруги.

- Ознаки жорстокого поводження з людьми похилого віку

- Ознаки й симптоми жорстокого поводження з людьми похилого віку

залежать від типу наруги.

- Ознаки, що літня людина є жертвою акту насильства, включають:

- Синці, синці, сліди від ударів, рвані рани, сліди від мотузок, порізи, колоті рани або незаліковані травми в різних стадіях загоєння.

- Зламаної кістки, включаючи череп.

- Розтягання, вивихи або внутрішні травми.

- Зламані окуляри або зуби.

- Ознаки виснаження.

- Лабораторні показники про передозування або недостатній прийом

медикаментів.

- Заяви людей похилого віку, про те, що з ними жорстоко зверталися.

- Раптові зміни в поведженні людей похилого віку.

- Людина, що здійснює догляд, забороняє відвідувачам залишатися наодинці з літньою людиною[22, С. 26-49.].

Ознаки можливої сексуальної наруги включають синці в районі грудної клітки й геніталій, непояснені венеричні захворювання й інфекції, непояснені вагінальні й анальні кровотечі, порвана або брудна нижня білизна, заяви літньої людини про сексуальну наругу над ним.

Емоційна або психологічна насилля можливо, якщо людина виглядає розстроєним або схвильованим; він не товариський, не відповідає на питання або поводить, як параноїк; демонструє незвичайне поведження, наприклад, гойдається або кусається; якщо він/вона повідомляють про словесну й

емоційну образу.

Ознаки зневаги можуть включати зневоднювання організму, недоїдання, запущені медичні проблеми, пролежневые виразки, погана особиста гігієна, антисанітарні або небезпечні умови проживання й заява людей похилого віку, про те, що до них погано ставляться.

Навмисне залишення літньої людини в лікарні, будинку пристарілих, торговому центрі або інших громадських місцях.

Ознаки фінансової експлуатації включають раптові зміни на банківському рахунку, наприклад необґрунтоване зняття великої суми грошей; поява додаткових імен на банківській картці літньої людини; раптові зміни в заповіті або інших фінансових документах; зникнення фондів або коштовного майна; неоплачені рахунки й поганий медичний догляд, незважаючи на наявність необхідних засобів; доказ того, що підпис літньої людини була підроблена; раптова поява нових родичів; оплата непотрібних послуг; заяви літньої людини про свою фінансову експлуатацію.

Зорієнтована на реалізацію конституційних прав щодо людей похилого віку на соціальний захист. Однією із стратегічних цілей на найближчу перспективу є досягнення не тільки відчутного поліпшення матеріального становища та умов життя громадян похилого віку, але й надання їм можливості якомога довше жити повноцінно на користь суспільства.

В Україні проблема зневажливого відношення й насильства у відношенні літніх у родині не відразу звернула на себе увага суспільства, усвідомлення її значимості й актуальності відбувалося поступово. Дослідження із проблеми насильства над дітьми, що розгорнулися в 70-і роки, виявили необхідність вивчення подружнього насильства, що у свою чергу, у середині 80-х років привело до повороту погляду фахівців і до проблеми насильства відносно пристарілих.

Виросло до масштабів соціально значиме явище вбивство, з метою рятування від хворих і немічних членів родин, а також з метою оволодіння їхніми правами на майно [13, С. 108-117].

Хоча насильство над літніми, дітьми й подружнє насильство в родині часом бувають, взаємозалежні й одне навіть може стати причиною розвитку іншого, проте, проводити пряму паралель і тим більше ставити знак рівності між цими формами було б некоректно, оскільки для кожного випадку характерна своя особлива структура взаємин агресора й жертви.

Страждаючий від зневаги й насильства літня людина завжди є залежним від переслідувача (у даній ситуації насильство над літніми й насильство одного чоловіка над іншим схожі, тому що обидві сторони є дорослими незалежними людьми, які живуть разом по обопільному бажанню - за законом дорослі діти не зобов'язані доглядати за своїми літніми родителями, - і навіть якщо жертва економічно або емоційно все-таки залежна від гвалтівника, те, звичайно, не в такому ступені, як дитина), а часом, навпаки, натискає на опекаючого його (її) людини, що приводить до опору з боку останнього, котре й виражається в агресивній формі. У випадку насильства над дітьми ситуація трохи відмінна. По-перше, дитина завжди економічно, соціально й емоційно залежимо від своїх батьків, а по-друге, батьки несуть юридичну відповідальність за нього.

Деякі дослідники даної проблеми затверджують, що насильство над літніми в родині взагалі не можна розглядати як частину проблеми домашнього насильства, оскільки, на їхню думку, тут не завжди очевидно, хто є жертвою, а хто - агресором, однак, на наш погляд, дана точка зору представляється спірною.

У цей час не існує загальноприйнятого визначення поняття "насильство над літніми", тому різні автори пропонують різні його тлумачення. По визначенню "насильство над літніми є систематичне й тривале по тривалості переслідування цих людей з боку людини, що доглядає за ними,". Малей О. характеризує таке насильство як "навмисне заподіяння літній особі фізичного й психологічного болю, страждань і травм, а також необґрунтоване обмеження або повне позбавлення його необхідних відходу й лікування, які підтримували б його щиросердечне й фізичне здоров'я" [13, С. 108-117].

Ще одне визначення "активні дії з боку опікуна, що приводять до виникнення в літньої особи фізичних і психічних травм або економічних втрат, а також нездатність опікуна здійснювати належний догляд навіть при наявності всіх необхідних ресурсів".

Виділяють наступні види зневажливого відношення й насильства у відношенні літніх:

1. *Фізичне насильство* - заподіяння фізичного болю, по вреждений або навіть убивство, насильницький примус до чого-небудь (у тому числі й сексуальні домагання), а також введення відносно літньої людини різного роду за претов, обмежень його прав і волі. До даного типу відносять також різні форми зневаги й медичне насильство.

Сексуальне насильство - будь-який вид домагання, що виражається як у формі нав'язаних сексуальних доторкань, сексуального приниження, так і у формі звалтування, інцеста. В останньому випадку професіонали вказують на труднощі в оп ределении реальної жертви, оскільки більшість людей, з вершающих насильство над старими, у дитинстві піддавалися сек суальному переслідуванню з боку батьків, а тепер про сплив "обмін ролями".

Медичне насильство - недбалість і несвоєчасність, виявлені при видачі ліків, навмисні передозування лікарського препарату або, навпаки, навмисна відмова хворому в одержанні необхідних ліків.

Зневага - безвідповідальність і невиконання опікуном своїх обов'язків стосовно літньої людини, внаслідок чого останній страждає від різного роду тілесних ушкоджень і порушення його прав. Термін "пасивна зневага відносно старої людини" використовується тоді, коли мають місце ситуації ізоляції старого, залишення його на самоті або забування про його існування. Про активну зневагу говорять тоді, коли літньої людини навмисно позбавляють речей, життєво необхідних йому для нормального існування (їжі, медикаментів, купання, спілкування й т.д.) або коли фізично залежної людини не забезпечують належною мірою відповідним відходом і турботою.

Психологічне (емоційне) насильство - причині не літній людині щиросердечних страждань, лайка й оскорблення на його адресу, погрози визначенням його в притулок для престарілих, заподіянням фізичного болю або ізоляцією, а також формиривання й розвиток у нього почуття страху.

Інша його форма - *економічне насильство* - виражається в присвоєнні іншими членами родини власності або засобів людей похилого віку без згоди з їх боку, незаконному або осуществленню проти бажання старого використанні його сбережень, а також у матеріальній залежності літніх від їхніх опікунів.

Дані досліджень показують, що у відношенні літніх психологічне насильство застосовується частіше, ніж фізичне, і становить від 46 до 58% випадків насильства, тоді як побої й інші більше розповсюджені форми фізичного насильства були відзначені в 15-38% випадків [13, С. 108-117].

Найбільш уразливі відносно насильства й частіше інших піддаються йому старі жінки старше 75 років, представниці середнього класу, що страждають серйозними функціональними й психічними розладами, які можуть супроводжуватися глухотою, відсутністю здатності до самостійного пересування та інше, що утрудняє комунікацію з такими людьми й сприяє нагромадженню в людини, що доглядає за ними, напруги й агресії у відношенні їх.

Переслідування найчастіше здійснюється з боку тих родичів, які вже протягом довгого часу опікують цієї літньої людини або, навпаки, фізично, психологічно або емоційно залежні від нього, причому більш ніж у половині випадків агресором є дочка жертви, далі в міру зниження частоти випадків впливають син, правнучка, чоловік або сестра.

У цей час існують різні підходи до пояснення причин виникнення насильства в родині стосовно літніх людей. Одні підходи акцентують увагу на впливі психологічних (внутрішнє напруження, стрес, хронічні психічні проблеми опікуна) або психосоціальних факторів (внутрісімейні взаємини й сімейна історія, замічена зв'язок між насильством з боку батьків у відношенні

дітей і наступним насильством дорослих дітей у відношенні своїх пристарілих батьків - і ін.). Інші в першу чергу відзначають вплив таких ситуативних факторів, як наркотичне або алкогольне сп'яніння, матеріальні труднощі, залежність жертви, провокаційне поведіння з боку послід їй, що дестабілізує вплив зовнішнього середовища (вік, безра ботица, професійні й інші проблеми того, хто осуще ствляєт догляд за літнім, соціальна ізоляція) та інші [14, С. 95-98].

Отже, у цей час негативне відношення до літнього в родині є однієї із самих схованих форм домашнього насильства, що приводить до труднощів в оцінці масштабу проблеми, оскільки через родинні зв'язки жертва відмовляється вживати правових заходів стосовно гвалтівника й намагається вберегти його від покарання. Цим частково й пояснюється той факт, що подібні внутрісімейні відносини довгий час перебували поза полем зору фахівців. З іншого боку, у даній ситуації досить важко визначити й ступінь винності агресора, тому що якоюсь мірою він також є жертвою обставин. Крім того, як ми вже відзначали вище, відсутність універсального визначення поняття насильства над літніми створює небезпека порівняння й оцінки різних понять, що також не сприяє створенню реальної картини й внесенню ясності в ситуацію.

Геронтологічне насильство - реальне явище" і як показало дослідження" зустрічається серед всіх соціальних груп" незалежно від рівня доходу" утворення, положення в суспільстві" спостерігається й у домашнім середовищі" і в умовах проживання людей похилого віку в медичній і соціально-медичній лікувальній установах.

У домашніх умовах воно проявляється в обмеженні інтересів людей похилого віку з боку членів родини" або основного опікуна" а нерідко виходить від людей близько контактуючих з ними (сусіди" соціальні й медичні працівники, що обслуговують вдома " працівники органів влади). В інституціональних умовах це явище" існуюче в різних формах" асоціюється з довгостроковим знаходженням людей похилого віку в спеціальних установах,

ситуація в якій досить далека від сприятливою, обтяжена низькою кваліфікацією й надмірним робочим навантаженням обслуговуючого персоналу" низьким професіоналізмом адміністрації" надлишковою регламентацією або нав'язливою опікою" а також - з низьким технічним станом житлового фонду" що найчастіше ускладнює взаємини між персоналом і мешканцями" тягне обмеження прав підопічних, зневажливе відношення до них і спроби використати уразливе положення літніх у корисливих цілях.

В наш час негативне відношення до літнього в родині є однієї із самих схованих форм домашнього насильства, що приводить до труднощів в оцінці масштабу проблеми, оскільки через родинні зв'язки жертва відмовляється вживати правових заходів стосовно гвалтівника й намагається вберегти його від покарання. Цим частково й пояснюється той факт, що подібні внутрісімейні відносини довгий час перебували поза полем зору фахівців. З іншого боку, у даній ситуації досить важко визначити й ступінь винності агресора, тому що якоюсь мірою він також є жертвою обставин. Крім того, як ми вже відзначали вище, відсутність універсального визначення поняття насильства над літніми створює небезпека порівняння й оцінки різних понять, що також не сприяє створенню реальної картини й внесенню ясності в ситуацію.

Все сказане вище говорить про необхідність подальшого докладного вивчення даного явища, для того щоб оцінити серйозність положення, актуальність проблеми насильства над старими в родині, залучити до неї суспільна увага й обґрунтувати вкладення засобів у її рішення.

Осмислення проблемності цього явища в Україні утруднено відсутністю офіційного статистичного обліку. Наявні дані щодо ступеня його поширеності в країні викликають сумнів, на нашу думку, заниженими. Інформація на цей рахунок часто запозичиться із джерел, що не має відносини до статистики, таких, як кримінальні справи, повідомлення засобів масової інформації, документів соціального страхування й недостатньо

репрезентативних соціологічних досліджень. Висновки про поширеність жорстокого поводження з особами літнього віку будуються на підставі локальних досліджень .

Можна виділити деякі типи із властивими ознаками:

Тип "А" - фізичне насильство - прояв однократних або багаторазових дій фізичного характеру, наслідком яких виявляються у формі тілесних ушкоджень, явних психічних відхилень, обмежень у рухах, порушенні орієнтації в часі або просторі, інших аномаліях у поведженні.

Тип "Б" - емоційно-психологічний - пов'язаний з нанесенням емоційної або психічної травми. У термінах психології такі дії можуть характеризуватися як хронічна вербальна агресія, супроводжуемая вживанням слів, образливих для особистості.

Тип "В" - фінансово-економічний. Це: а) незаконне, неналежне або неправомірне використання або присвоєння майна, фінансових засобів літньої людини; б) насильницький примус до зміни заповіту, інших юридичних документів.

Тип "Г" - зневажливе відношення до догляду за пожилыми людьми. Характеризується бездіяльністю в задоволенні життєвих потреб: ненаданням належного безпечного й зручного житлового приміщення, харчування, чистого одягу, медичного обслуговування, засобів особистої гігієни, позбавленням спілкування, контактів, у край необхідних медичних препаратів і засобів, незаповодженняанням фізичного збитку й незабезпеченням необхідного нагляду.

Тип "Д" - сексуально-геронтологічне насильство - примус до полового зв'язку в різних проявах: від сексуальних домагань до зґвалтування, іноді в перекручених формах. Має особливо важкі наслідки для жертв, які не можуть повноцінно виражати свої думки в силу розумових, мовних і інших фізіологічних і психологічних недоліків, і як наслідок цього - відсутність здатності до самозахисту. Такий тип насильства прийнятий відносити до категорії фізичного.

Тип "Е" - насильство, зв'язане зі зловживанням медикаментозними засобами. Означає неправильне використання лікарських і рецептурних засобів, як навмисне, так і випадкове, що виражається в ненаданні необхідних ліків або призначенні медикаментів у дозах, які наносять фізичний і психологічний збиток людині [21, С. 35-41].

Типологію жорстокого відношення до літніх, запропоновану нами, варто розглядати як умовну. Однак дана класифікація на нашу думку, має певне практичне значення й може бути використана при розробці превентивних мір, спрямованих на подолання й запобігання жорстокого відношення до людей похилого віку,

Більшість жертв - це жінки похилого віку, старше 70 років, що проживають як у родині, так і поодинокі, що мають ослаблене здоров'я, потребують в медичній допомозі, відході й підтримці в повсякденних побутових справах.

Важливою рисою цих суб'єктів насильства є схований, несвідомий, неусвідомлюваний ними характер мотивів більшості здійснювались аморальні, протиправні дії, їхнього особистісного змісту. Нарешті, цей портрет доповнює, як ми вже відзначали, значне поширення зловживань спиртними напоями, наркотичними засобами, наявність у більшості різних психічних аномалій. Ряд відповідей жертв насильства містив інформацію про дії загрозливого характеру, які могли привести до смертельного результату. Факти свідчать про те, що багато напружених, конфліктних ситуацій тривають значний час і рано або пізно вибухають, приводять до насильства. Виявившись недієздатними, більшість людей похилого віку попадають під нагляд родини, близьких родичів, сусідів, друзів, соціальних працівників.

30 <http://guoz.te.ua/Documents/060420123.doc> 3 джерела 0.26%

31 http://ni.biz.ua/16/16_8/16_86501_modul-.html 4 джерела 0.26%

Джерела з Бібліотеки

35

4 Студентська робота ID файлу: 1004245827 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 16.5%

13 Студентська робота ID файлу: 1004245802 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 джерела 1.45%

18 Студентська робота ID файлу: 1013110369 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 джерела 0.77%

19 Студентська робота ID файлу: 1004245777 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.72%

21 Студентська робота ID файлу: 1013529617 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.67%

22 Студентська робота ID файлу: 1015908159 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.65%

25 Студентська робота ID файлу: 1015722352 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.36%

26 Студентська робота ID файлу: 1015983250 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 25 джерела 0.36%

28 Студентська робота ID файлу: 1010087721 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.34%